

helm position . A new security architecture of the region are incorporated in the central role of ASEAN . New opportunities continue to be a favorable factor to promote ASEAN as well as the current position in relation to China and Japan . However, ASEAN is facing challenges from both inside and outside , have a great influence to the organization's relations with other partners , especially the two regional powers China and Japan . The problem for ASEAN , China and Japan are seeking effective measures to neutralize the negative side , leading to consensus and strengthen mutual trust towards political relations , security peace and security , sustainable in the coming decades .

5.As a member of ASEAN, and also like the Association, Vietnam is facing competition strategies of major countries, including challenges and opportunities. The problem for Vietnam is constantly strengthening of internal resources, participate actively in regional cooperation mechanisms, especially working together with the Association members to successfully build the ASEAN Community by 2015 . Because, located in the "shell" of the ASEAN Community, the position of Vietnam will continue to improve on these forums and international areas. At the same time, through the ASEAN Community, allow Vietnam to be somewhat limited pressure from external security and certainly the reaction of Vietnam will be more effective against thorny issue, which the South China Sea is an example.

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Chiến tranh lạnh kết thúc đã mở ra một không gian rộng lớn cho hòa bình và phát triển đối với mọi quốc gia nói riêng và từng khu vực nói chung. Tuy nhiên, thế giới cũng tiềm ẩn những nhân tố bất ổn khó lường định. Những vấn đề mang tính toàn cầu tiếp tục nảy sinh và biến động phức tạp đang là những thách thức nghiêm trọng đòi hỏi có sự hợp tác của các quốc gia để cùng nhau giải quyết. Tại Đông Nam Á, bên cạnh những thuận lợi chung, cục diện chính trị, an ninh đầy bất trắc xuất phát từ an ninh truyền thống cũng như phi truyền thống và sự cạnh tranh chiến lược giữa các nước lớn, trong đó nổi lên gay gắt nhất là tranh chấp Biển Đông. Với tầm quan trọng của mình, Đông Nam Á đã trở thành một không gian địa chiến lược và địa chính trị vào loại nhạy cảm ở châu Á – Thái Bình Dương. Đồng thời, sau Chiến tranh lạnh khu vực này là nơi mà sự đan xen và tương tác quyền lực giữa các nước lớn rất phức tạp, với trạng thái cạnh tranh diễn ra quyết liệt, trong khi sự dung hòa lợi ích và quyền lực giữa họ cũng rất thiếu ổn định.

Trong bối cảnh đó, Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN), Trung Quốc và Nhật Bản đều nhận thức được rằng, môi trường hòa bình là nhu cầu và cũng là điều kiện cho sự phát triển của mỗi nước. Hơn nữa, hợp tác kinh tế giữa ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản dù có phát triển nhanh sau Chiến tranh lạnh nhưng sẽ thiếu bền vững nếu không có mối quan hệ về chính trị, an ninh nhằm giải quyết những vấn đề thách thức ngay chính trong từng cặp quan hệ. Đồng thời, đây là ba lực lượng chính trị chủ chốt của khu vực, do đó mối quan hệ này có ảnh hưởng sâu sắc đến quan hệ quốc tế tại khu vực, trong đó về cơ bản đã góp phần to lớn vào sự ổn định, phát triển của Đông Nam Á, tạo ra xung lực thúc và đẩy tiến trình hợp tác vì hòa bình và phát triển của khu vực Đông Á cũng như châu Á – Thái Bình Dương.

Việt Nam là quốc gia thành viên của Hiệp hội nhưng đồng thời cũng là đối tác quan trọng của Trung Quốc và Nhật Bản tại khu vực.

Việc phát huy vai trò của mình trong ASEAN và tận dụng môi trường ổn định xung quanh có được, cũng như kịp thời đưa ra những quyết sách phù hợp nhằm đối phó trước những thách thức nảy sinh từ mối quan hệ này là sự quan tâm lớn của Đảng và Nhà nước ta. Tuy nhiên, dù quan trọng như vậy nhưng hiện tại ở Việt Nam, giới nghiên cứu chỉ chú trọng đến quan hệ trên lĩnh vực kinh tế giữa ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản, còn khía cạnh chính trị, an ninh chưa được đầu tư đúng mức. Việc nghiên cứu, làm rõ những bước phát triển trong quan hệ chính trị, an ninh giữa ASEAN với các cường quốc khu vực, luận giải những nhân tố tác động, đánh giá và kiến giải về những thành công, hạn chế của các mối quan hệ trên cũng góp phần nhận diện rõ ràng và đầy đủ hơn không chỉ tiến trình quan hệ mà cả những kinh nghiệm cũng như tác động của nó đến tình hình khu vực. Với ý nghĩa khoa học và ý nghĩa thực tiễn như trên, tôi đã chọn vấn đề **“Quan hệ chính trị - ngoại giao, an ninh của ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản (1991- 2010)”** làm đề tài luận án Tiến sĩ Lịch sử, chuyên ngành Lịch sử thế giới.

2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề

2.1. Tình hình nghiên cứu vấn đề ở trong nước

2.1.1. Các công trình nghiên cứu riêng về từng bên

a. Những công trình nghiên cứu về ASEAN: Các công trình như *Đông Nam Á trên đường phát triển* (1993) do Phạm Nguyên Long chủ biên, *Tiến tới một ASEAN hòa bình, ổn định và phát triển bền vững* (2001) của Nguyễn Duy Quý, *Liên kết ASEAN trong thập niên đầu thế kỷ XXI* (2006) do Phạm Đức Thành chủ biên, *Những vấn đề chính trị kinh tế Đông Nam Á thập niên đầu thế kỷ XXI* (2006) do Trần Khánh chủ biên, *Vai trò của Việt Nam trong ASEAN* (2007) của Thông tấn Xã Việt Nam...Điểm chung của các công trình trên là tập trung làm sáng tỏ một cách toàn diện về quá trình hình thành và phát triển của ASEAN qua các chặng đường lịch sử.

b. Những công trình nghiên cứu về Trung Quốc và Nhật Bản

Những công trình của Lê Văn Mỹ biên soạn và chủ biên như *Cộng hòa nhân dân Trung Hoa ngoại giao trong bối cảnh quốc tế mới* (2007), *Ngoại giao cộng hòa nhân dân Trung Hoa hai mươi năm*

the field of natural non-traditional security . This is said to the fact , that the major problem areas of non-traditional security but also reflects the sensitivity , there are problems with security obstacles tradition . The problem that is posing the conundrum should have the right solution , consistent with the interests of the region and , if you want to truly further forward . Compared with other dialogue partners , including Japan , ASEAN - China relations developed rapidly after the Cold War ended . This can be explained by reasons of subjective and objective , and that is that China's power is constantly increasing , while the role of Japan and the U.S. have obvious signs of deterioration . The strong rise of China has created a major shift in the region . This is the biggest characteristic of international relations in Asia -Pacific in general and Southeast Asia in particular .

3. Political relations and security between ASEAN and China and Japan are important relationships in the development process of each other, especially with ASEAN . Also here are three key entity in international relations of East Asia . Therefore , the influence of this relationship on the development of each entity as well as the best region in two dimensions against a clear , easy . However, from the standpoint of comparison, positive effect prevails and the underlying factors contributed to the decision to build a region of peace, stability becomes increasingly linked based on similarities culture , history , which is still more important degree of cohesion , deeper integration of the member states , with a key role as ASEAN , China and Japan . However, due to the limitations as discussed in relations between the two ASEAN partners have opposite effects , sometimes even become obstacles in the relationship between themselves and the region through multilateral cooperation institutions they hold .

4. With locations strategically important for an organization with the dynamic development of ASEAN , there is a growing position in Southeast Asia is attracting the attention of major countries in the region and beyond . On that basis , ASEAN has drawn most of the major powers , including China and Japan to participate in multilateral mechanisms and tectonic they hold the

CONCLUSION

1. After the Cold War , in the context of the international environment and the area has changed rapidly , ASEAN , China and Japan have a policy adjustments , which are considered important in Asia - Pacific Ocean . In the series of circuits that China and Japan were aware of the importance of ASEAN as partners need to consolidate before building and establishing a powerful influence in the wider , higher and also more complex : the global level . Meanwhile , ASEAN as an organization including small and medium countries , with relatively loose mechanism will be very vulnerable due to the competitive process and interaction of power between big countries , when the security in the name of security " umbrella " of the Yalta order poles no longer available . Faced with two powerful neighboring powers on , ASEAN could hardly deny a relationship with them , even that would be risky alternatives , lack of feasible set of calculations aimed at protecting the safety of the Agreement Assembly . With a different approach , by implementing flexible policies , expanding external relations based on the principles of the Association as the Bangkok Declaration , TAC , ASEAN Bali Declaration II ... China can entice and Japan in multilateral mechanisms they create , and that through strengthening bilateral relations with them .

2. Over 20 years of development , political relations and security between ASEAN and Japan, China has made remarkable achievements . ASEAN with two partners have created the framework of the relationship varied and comprehensive as a solid legal foundation to expand the areas of cooperation , including security sector most sensitive . Relations between the two partners in ASEAN extends at both bilateral and multilateral level previously unmatched . As a result , in the early years of the new century Natural , China and Japan has become the strategic partner of ASEAN and comprehensive . In ASEAN relations - China , ASEAN - Japan economic relations , political development faster than security ties . In the past system security , cooperation between them in the mechanism of bilateral or multilateral mechanisms mainly in

đầu thế kỉ XXI (2011), *Chính sách đối ngoại của Nhật Bản thời kỳ sau Chiến tranh lạnh* (2000) của Ngô Xuân Bình, *Nhật Bản và chiến lược đối ngoại đến 2020* (2010) của Nguyễn Phương Hồng... đã giúp tác giả luận án có được cái nhìn tổng quan về tình hình, trong đó có lĩnh vực ngoại giao của Trung Quốc lẫn Nhật Bản, làm cơ sở để tiến hành nghiên cứu quan hệ giữa họ với ASEAN.

2.1.2. *Nhóm công trình nghiên cứu về quan hệ song phương ASEAN – Trung Quốc, ASEAN – Nhật Bản*

Các công trình *Quan hệ Nhật Bản – ASEAN chính sách và tài trợ ODA* (1999) do Ngô Xuân Bình chủ biên, *Đông Nam Á và Đông Á trong học thuyết Fukuda 2008* (2008) của Nguyễn Công Khanh, Nguyễn Thị Thùy Dung, *Quan hệ đối tác đối thoại ASEAN – Trung Quốc* (2007) của Vũ Dương Huân, *Quan hệ Trung Quốc – ASEAN – Nhật Bản trong bối cảnh mới và tác động của nó tới Việt Nam* (2007) do Vũ Văn Hà chủ biên, *Quan hệ ASEAN - Trung Quốc ở thời kì hậu Chiến tranh lạnh: Tiến triển và triển vọng* (2010) của Nguyễn Thu Mỹ... đã phản ánh quan hệ ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản trên các lĩnh vực, tuy nhiên vấn đề quan hệ chính trị, an ninh còn rất sơ lược.

2.1.3. *Nhóm công trình nghiên cứu quan hệ ASEAN – Trung Quốc, ASEAN – Nhật Bản trong khuôn khổ đa phương*

Các công trình *Hợp tác ASEAN+3 quá trình phát triển thành tựu và triển vọng* (2008), *Một số vấn đề cơ bản về hợp tác ASEAN + 3* (2008) của Nguyễn Thu Mỹ chủ biên, *Quan điểm của Nhật Bản về liên kết Đông Á trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập kinh tế* (2007) do Trần Quang Minh chủ biên, *Hợp tác đa phương ASEAN + 3: vấn đề và triển vọng* (2008) của Hoàng Khắc Nam đã đề cập đến quá trình quan hệ của ba thực thể này tại các cơ chế hợp tác như ASEAN+3, Hợp tác Đông Á, ARF... Tuy nhiên, theo đánh giá của các nhà nghiên cứu, thành tựu chính của hợp tác ASEAN + 3 cũng như ASEAN + 1 (với Trung Quốc, Nhật Bản) vẫn là kinh tế, chính trị. Vấn đề hợp tác an ninh cũng được các tác giả nghiên cứu, nhưng chủ yếu vẫn nghiêng về hợp tác an ninh phi truyền thống mà tiêu điểm là đối phó với chủ nghĩa khủng bố, hải tặc và buôn bán ma túy...

2.2. Tình hình nghiên cứu vấn đề ở nước ngoài

Trước hết, trong quá trình tiếp xúc với các công trình nghiên cứu trong nước như được trình bày ở trên, tác giả đã tìm thấy những tư liệu trích dẫn từ các nguồn khác nhau bằng tiếng Anh, tiếng Trung Quốc phản ánh hay nhận định về lĩnh vực mà tác giả quan tâm. Ưu điểm của nguồn tư liệu này là đã được xử lý, nguồn gốc rõ ràng, có tính chính xác cao, trong đó có những nguồn tư liệu gốc rất có giá trị. Nguồn tài liệu nghiên cứu của các tác giả nước ngoài đã được chuyển dịch ra tiếng Việt, bao gồm những công trình nghiên cứu được các nhà xuất bản phát hành hoặc là những bài viết đăng tải trên tài liệu tham khảo của Thông tấn Xã Việt Nam.

Thứ hai, các công trình khai thác trực tiếp bằng tiếng Anh như *Japan's Political and Security Relations with ASEAN* (2003) của Nishihara Masashi, *Southeast Asian Receptiveness to Japanese Maritime Security Cooperation* (2007) của Yoichiro Sato, *China and ASEAN Renavigating Relations for a 21st-Century Asia* (2003) của Alice D. Ba, *China-Asean Relations: Perspectives, Prospects and Implications for U.S. Interests* (2006) của Jing-dong Yuan, *China-ASEAN and Japan-ASEAN Relations during the Post-Cold War Era* (2005) của Lai Foon Wong... đã đề cập đến quan hệ giữa ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản, nhưng chủ yếu trên lĩnh vực chính trị và an ninh phi truyền thống.

Qua việc tìm hiểu tình hình nghiên cứu trong nước và ngoài nước về quan hệ chính trị- ngoại giao, an ninh của ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản ở cả trong và ngoài nước có thể rút ra một số nhận xét sau:

Thứ nhất, ở trong nước, số lượng công trình nghiên cứu về sự phát triển kinh tế-xã hội, chính sách và quan hệ đối ngoại của ASEAN, Trung Quốc, Nhật Bản cũng như quan hệ giữa ASEAN với Trung Quốc và với Nhật Bản rất phong phú về nội dung và đa dạng trong cách tiếp cận. Điều dễ dàng nhận thấy là nghiên cứu của các tác giả trong nước chủ yếu tập trung vào một số lĩnh vực hợp tác cụ thể như kinh tế, khoa học kỹ thuật, giáo dục đào tạo. Quan hệ trong lĩnh vực chính trị - ngoại giao, an ninh giữa ba đối tác này chưa được

dependent on each other. Interlocking interests between entities on the bond is difficult to separate in the context of integration and globalization powerful place. Moreover, China and Japan are currently trading partner and top investment by ASEAN countries as well as every member of the Association. Therefore, to maintain and develop this relationship is seen as a priority policy of ASEAN, China and Japan in the near future.

– ASEAN, China and Japan continue to prove important entities in the political life of the region and internationally.

– The involvement of major powers such as India, Russia, the U.S. especially to Southeast Asia has "increased its geopolitical influence ASEAN" push race competition strategies between countries large.

– The security issues, including security and non-traditional traditional problem though is not new, but is continuing and emerging challenges also extremely sensitive to regional and global.

In short, political relations - diplomatic , security of ASEAN with China and Japan contained the implies both new opportunities and challenges . The challenges and opportunities above may be deteriorated or good or bad, depending on the perceptions and practices of their cooperation . To be good , three entities together and endeavor to cooperate in essence , promoting favorable factors that can neutralize challenges to promote their relationship with each other in the path ahead . Initially, the unfavorable Fauna , negatively hindering ASEAN 's relationship with China and Japan should be viewed seriously, with market demand and attitude definitely settle . At the same time , all three entities should continue to expand cooperation and promote economic integration deepened to create a binding and more interdependent . This is the decryption key challenges , especially in the field of security of ASEAN with China and Japan .

- Being the country ranks fourth in area and the third largest population in Southeast Asia, with economic growth rates high, there are social and political regime stability, located on the traffic artery of the area and internationally, is an active member of ASEAN, Vietnam has become so "vortex points" in the competition effects of large countries, including China and Japan. Therefore, Vietnam is affected by both positive and negative elements.

3.4. The challenges and opportunities of China and Japan in relation to ASEAN

3.4.1. The challenges

In relations with ASEAN, both China and Japan not only occur in the forward direction but still potentially reversible factors, interfere less in the way of development cooperation. Factors common challenges can be found from the following aspects.

- First, the history of Southeast Asia has witnessed invasions and domination of the great Chinese empire and the Japanese militarists.

- Second, the promotion of China's relationship with ASEAN and Japan, in addition to domestic demand factors can not hide big engines want water held regional leadership roles.

- Third, factors external challenges to ASEAN. It is the meeting of major countries such as India, Russia, the U.S. is in adjusting policy towards Southeast Asia.

- Fourth, the main challenge from the intrinsic nature of ASEAN is that the existence of mechanisms under the ASEAN way, due to the benefits derived from local, immediate "some member states can" go night "," go alone "bargain with some of the largest on a number of issues, including political, security and economic" status would negatively impact their relationship with ASEAN external partners, including China and Japan.

2.4.2. Opportunities

The complementarity between the economy is the driving force of ASEAN cooperation with China and Japan deepened and more

research a comprehensive and systematic. Đối với vấn đề an ninh, các công trình nghiên cứu trên chủ yếu tập trung vào lĩnh vực an ninh phi truyền thống.

Thứ hai, những công trình nghiên cứu ở nước ngoài nhìn chung đi sâu phân tích về mối quan hệ ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản từ sau Chiến tranh lạnh đến nay, trong đó có lĩnh vực chính trị - ngoại giao và an ninh. Trong khả năng tiếp cận của mình, tác giả nhận thấy vẫn chưa có một công trình nào phản ánh đầy đủ và có hệ thống về vấn đề mà luận án nghiên cứu.

Thứ ba, trong các nghiên cứu về quan hệ ASEAN với Trung Quốc và với Nhật Bản cả ở trong nước lẫn ngoài nước còn thiếu sự đánh giá có tính hệ thống về quan hệ giữa các chủ thể này cũng như tác động của nó đối với mỗi bên và khu vực. Những chuyển dịch quan hệ quốc tế tại khu vực này sinh từ quan hệ giữa ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản cũng chưa được nghiên cứu một cách thỏa đáng.

Trên cơ sở kế thừa và chọn lọc, đây là nguồn tư liệu hết sức quý giá đối với tác giả luận án, đặt cơ sở cho việc tái dựng mối quan hệ chính trị - ngoại giao, an ninh của ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản sau Chiến tranh lạnh cùng với những nhận xét, đánh giá mà tác giả rút ra trong quá trình nghiên cứu.

3. Mục tiêu và nhiệm vụ nghiên cứu

3.1. Mục tiêu nghiên cứu: Làm rõ tiến trình và những nội dung trong quan hệ chính trị - ngoại giao, an ninh của ASEAN với Trung Quốc và với Nhật Bản sau Chiến tranh lạnh, phân tích làm rõ bản chất của các mối quan hệ trên và đánh giá tác động của các mối quan hệ trên đối với từng bên và đối với tình hình chính trị, an ninh khu vực.

3.2. Nhiệm vụ: Để đạt được mục tiêu trên, trên cơ sở những tư liệu lịch sử và tài liệu nghiên cứu tiếp cận được, luận án thực hiện các nhiệm vụ sau đây:

- Nghiên cứu một cách có hệ thống tiến trình mối quan hệ chính trị - ngoại giao, an ninh của ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản từ năm 1991 đến năm 2010;

- Tìm hiểu những cơ chế, nguyên nhân thúc đẩy cũng như hạn chế về quan hệ của ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản sau Chiến tranh lạnh;

- Rút ra một số nhận xét và đánh giá về quan hệ chính trị - ngoại giao, an ninh của ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản trong giai đoạn 1991 – 2010, đánh giá tác động của nó đến mỗi bên và đến tình hình chính trị, an ninh khu vực.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

4.1. Đối tượng nghiên cứu

Luận án tập trung nghiên cứu mối quan hệ chính trị - ngoại giao, an ninh của ASEAN với Trung Quốc và với Nhật Bản cả trong cơ chế song phương lẫn đa phương trong giai đoạn 20 năm từ sau khi Chiến tranh lạnh kết thúc.

4.2. Phạm vi nghiên cứu

Về không gian, luận án nghiên cứu ba chủ thể là ASEAN, Trung Quốc và Nhật Bản.

Về thời gian, luận án giới hạn nghiên cứu về quan hệ chính trị - ngoại giao, an ninh của ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản trong khoảng thời gian 20 năm, từ năm 1991 đến năm 2010.

Về mặt nội dung, luận án tập trung nghiên cứu quan hệ của ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản trên lĩnh vực chính trị - ngoại giao, an ninh. Tuy nhiên, để làm rõ mối quan hệ này, tác giả cũng có đề cập đến các lĩnh vực kinh tế, văn hóa như những dẫn chứng có tính chất minh họa.

5. Phương pháp nghiên cứu

Tác giả luận án quán triệt sâu sắc phương pháp luận của chủ nghĩa Mác – Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và quan điểm của Đảng ta về lịch sử và các vấn đề quốc tế; sử dụng phương pháp lịch sử, phương pháp logic và các phương pháp nghiên cứu liên ngành.

6. Đóng góp của luận án

Từ việc kế thừa những kết quả của các công trình trong và ngoài nước, qua phân tích, luận giải vấn đề một cách độc lập, luận án có những đóng góp sau đây:

6.1. Về mặt khoa học

- Đánh giá một cách có hệ thống và toàn diện về sự tiến triển của quan hệ của ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản trong lĩnh vực chính trị - ngoại giao và an ninh từ sau Chiến tranh lạnh đến năm

of factors such as the historical context, the need for cooperation, past the platform; the nature of equality, mutual benefit and peaceful aims and prosperity ... However, political relations and security between the three entities also reflect some unique characteristics.

– First of all, here is the relationship between a regional organization with two great powers in East Asia, is the key relationship in international relations in East Asia, have profound effects on the countries and regions.

- Second, in this relationship, ASEAN's role as the dominant tectonic process of multilateral cooperation. In the context of China and Japan are the other competitors to win the decisive leadership role in East Asia that is beyond the Asia - Pacific region, ASEAN is both a social point of regional links both mediate disagreements between member states towards a zone of peace and prosperity.

Third, ASEAN was sealed through the establishment of the ASEAN way in multilateral mechanisms. To create codes of conduct among its members as well as with internal external, selected ASEAN Treaty of TAC, ZOPFAN Declaration, Treaty SEANFWZ ... as a tool to develop relationships. Thus, ASEAN way has gathered most of the powers as equal participation of all members, regardless of major, minor distinctions as well as the political regime. A loose mechanisms but maintains the ability to area in peace.

3.3. impact

- ASEAN - China – Japan are three majors power, so the relationship between them are good or bad they have a profound impact on each entity as well as East Asia. In fact, bilateral and multilateral ASEAN with China and Japan contained within both the positive and limitations should also easy to understand, when its influence was also shown that the two sides.

– Especially, despite holding a central role in the mechanism of multilateral regional cooperation, but by power and strength can not be compared with two partners, so, in that relationship, ASEAN influenced govern the relationship between a whole lot more.

Association in territorial disputes in the South China Sea. So, this was the striking difference between China and Japan: the South China Sea is a factor hindering relations ASEAN - China and become favorable factors to promote relations between ASEAN and Japan, in including security sector.

Third, the strength of China in the South China Sea are making ASEAN relations - China become more complex, potentially high conflict. Meanwhile, ASEAN relations - Japan generally relatively stable. In relation ASEAN - Japan, if the challenge by past Japanese invasion of Southeast Asia are increasingly receding, the ASEAN relations - China, the real problem in that the most prominent South China Sea dispute is being turned into a serious challenge. Doubts about the strength of China Association members should constantly increasing defense capabilities as well as seeking external support for self-defense led to the region and relations between ASEAN and China held complicated and unpredictable.

Finally, unlike China, in its relations with ASEAN, Japan, the U.S. desired elements. Despite showing independence in foreign policy, but other than China, due to the domination of the relationship with the U.S. should be in a relationship with ASEAN, Japan always calculated from the responses to it. This explains why in the first two years, the role of Japan in ASEAN +3 cooperation and also blurred procrastination attitude of this country in signing the Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia. Moreover, the prospect of dominating China, Japan has sought to develop relations with countries capable of challenging China's role in Asia as Russia, India and particularly focuses allies U.S. presence in the cooperative mechanisms in both areas to create powerful, just made this country intent prevented. Meanwhile, the U.S. presence in East Asia cooperation mechanism China is considered as a factor enclosure, they curb.

3.2.Characteristics

Like the current relations between the countries in the world, relations between China and ASEAN and Japan suffered the impact

2010, trên cơ sở đó so sánh những tương đồng và khác biệt của cặp quan hệ ASEAN – Trung Quốc và ASEAN – Nhật Bản, rút ra những đặc điểm, tác động của nó đối với an ninh và sự phát triển của khu vực, nhất là với ASEAN và các quốc gia thành viên.

- Nghiên cứu quan hệ của ASEAN với hai nước lớn ở Đông Á là Trung Quốc và Nhật Bản không chỉ nhận biết xu hướng tiến triển, nhất là về thành tựu, thách thức và những vấn đề đặt ra mà còn góp phần nâng cao nhận thức về những toan tính của Trung Quốc và Nhật Bản đối với các vấn đề an ninh, chính trị tại khu vực Đông Nam Á.

6.2. Về mặt thực tiễn

- Những kết quả nghiên cứu của luận án sẽ góp phần trong việc xây dựng các luận cứ để các nhà hoạch định chính sách Việt Nam nói riêng và ASEAN nói chung có thể cân nhắc khi quyết định nhằm bảo vệ và mở rộng lợi ích trong quá trình hội nhập quốc tế, trong đó có quan hệ với Trung Quốc và Nhật Bản.

- Luận án cung cấp một danh mục tương đối đầy đủ những tư liệu lịch sử và các công trình nghiên cứu liên quan đến đề tài; đồng thời bản thân luận án là tài liệu tham khảo có giá trị trong việc nghiên cứu, giảng dạy và học tập về lịch sử thế giới, quốc tế học, nhất là về các vấn đề liên quan đến ASEAN, Trung Quốc và Nhật Bản.

7. Bố cục của luận án

Ngoài phần mở đầu, kết luận và tài liệu tham khảo, luận án gồm những chương sau:

Chương 1: Những nhân tố tác động đến quan hệ chính trị - ngoại giao, an ninh của ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản (1991 – 2010)

Chương 2: Sự tiến triển trong quan hệ của ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản (1991 – 2010)

Chương 3: Một số nhận xét về quan hệ chính trị - ngoại giao, an ninh của ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản (1991 – 2010)

Chương 1

NHỮNG NHÂN TỐ TÁC ĐỘNG ĐẾN QUAN HỆ CHÍNH TRỊ - NGOẠI GIAO, AN NINH CỦA ASEAN VỚI TRUNG QUỐC VÀ NHẬT BẢN (1991 – 2010)

1.1. Khái quát về ASEAN và quan hệ chính trị, an ninh ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản trước năm 1991

1.1.1. Khái quát về ASEAN

Ra đời trong thời kỳ Chiến tranh lạnh, ASEAN như một phản ứng có tính chất co cụm của các quốc gia Đông Nam Á trước sức ép từ phía các nước lớn bên ngoài nhằm xây dựng một khu vực hòa bình và thịnh vượng. Tuy nhiên, thành tựu nổi bật của ASEAN trong thời kỳ Chiến tranh lạnh là bước đầu tạo dựng các khuôn khổ về thể chế và chủ yếu tập trung ứng phó với các vấn đề an ninh – chính trị tại khu vực.

Sau Chiến tranh lạnh, đứng trước những diễn biến mới có nhiều cơ hội nhưng cũng lắm thách thức, ASEAN đã lựa chọn con đường “dần thân”, chủ động hội nhập sâu hơn và toàn diện hơn bằng cách hiện thực hóa liên kết khu vực theo hướng khu vực hóa. Để tranh thủ các nguồn lực bên ngoài và tránh tình trạng mất cân bằng quyền lực tại khu vực, ASEAN đã chủ động tăng cường mở rộng quan hệ với bên ngoài, nhất là các cường quốc và các tổ chức quốc tế nhằm tạo ra sự an toàn cho các thành viên và cả Hiệp hội. Sự chủ động đó thể hiện rõ ràng, khi ASEAN đã không ngừng thiết kế các mô hình hợp tác như Diễn đàn an ninh khu vực (ARF), ASEAN+3, Hội nghị cấp cao Đông Á (EAS), Hội nghị Bộ trưởng Quốc phòng ASEAN Mở rộng (ADMM+)... đã lôi kéo sự tham gia của hầu hết các nước lớn trong và ngoài khu vực. Đồng thời thông qua đó, ASEAN đang thực thi một chiến lược các vòng tròn đồng tâm mà tâm điểm chính là Hiệp hội

1.1.2. Quan hệ chính trị, an ninh ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản trước năm 1991

Luận án tập trung tái hiện mối quan hệ chính trị, an ninh của ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản kể từ khi ASEAN ra đời đến

fundamentals and firm to build trust. approach on allowing ASEAN, China and Japan to understand and trust each other, so that the similarity of views in working together to solve the security problems are also common challenges as these issues are directly related to each subject.

Fifth, the role as well as the security mechanisms that ASEAN establish relations with China and Japan, although it is accessed to success, it carries many restrictions. In fact, the mechanisms initiated by ASEAN and took a leading role to establish relationships with external partners has revealed the lack of tight, lack of legal constraints to the promotion of cooperation developed as expected.

3.1.2. The difference

The mechanism and rate of development of China's relations with ASEAN and Japan . Also the mechanism is established, other than Japan , between ASEAN and China also have private dialogue mechanisms , the most typical of which is the mechanism to ensure implementation of the Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea (DOC) . Another difference in the relationship with ASEAN is whether the latest set relations among Northeast Asian countries but China has actively and quickly than the Japanese leg of the signing of important documents with the Association as FTA , TAC and the Treaty establishing strategic partnership with ASEAN to become a partner outside the first and most important of ASEAN . In ASEAN +1 , Japan 's national relationships established early dialogue with ASEAN since 1973. However, after the Cold War , relations Japan - ASEAN have the " slowing down " or say the rather we did not catch up with relations between ASEAN and China, though it was only established in 1991.

Second, relations with other ASEAN - Japan, ASEAN relations - China's territorial disputes exist between some ASEAN members with China. Currently, China has territorial disputes with some members of the Association in the South China Sea and Japan in the East China Sea. The similarity becomes binding factor, promote Japan is willing to share and support the members of the

**Chapter 3: SOME COMMENTS AND ASSESSMENT OF
RELATIONS POLITICAL-DIPLOMATIC SECURITY OF
CHINA AND THE ASEAN JAPAN
(1991 - 2010)**

**3.1. The similarities and differences in political relations -
diplomatic, security of ASEAN - China and ASEAN - Japan**

Starting from the general context of the international situation and the domestic needs of each entity in ASEAN, China, Japan, so in political relations, security of the ASEAN-China and ASEAN - Japan there are similarities as well as differences.

3.1.1. The similarity

Firstly, the relationship between ASEAN - China and ASEAN - Japan experienced way more than 20 years since the Cold War has gradually perfecting the mechanism and content collaboration. With the cooperation mechanisms have been established and increasingly institutionalized created the framework, become factors promoting relations between China and ASEAN and Japan maintain and develop in the future.

Second, China and Japan have become active partners of ASEAN. First of all, China and Japan relations and a strategic partnership with ASEAN comprehensive. Second, relations between ASEAN content with two partners on expanding comprehensively, deeply expressed in all fields of economic, political, cultural and security.

Third, the ASEAN, China and Japan attach great importance to environmental peace and stability of the region. Therefore, in bilateral relations and multilateral, all three entities have the ability to seek cooperation to tackle the challenges in the field of security. Therefore, both China and Japan has actively supported the proposal and respond as well as for ASEAN's central role in the mechanism of the new security cooperation.

Fourth, in the relation ASEAN - China, ASEAN - Japan political relations developed rapidly, has pioneered founded the

trước năm 1991. Đây cũng là một nhân tố quan trọng đặt nền tảng thúc đẩy quan hệ của ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản trước bối cảnh mới sau Chiến tranh lạnh.

Tính đến trước năm 1991, quan hệ ASEAN – Nhật Bản sẽ hơn so với quan hệ ASEAN – Trung Quốc. Nhật Bản là nước duy nhất trong khu vực Đông Á được ASEAN mời tham gia các hội nghị sau Hội nghị Bộ trưởng ASEAN (PMCs) vào những năm 80 của thế kỉ XX như là một đối tác đối thoại chính thức, cùng với các nước công nghiệp tiên tiến khác. Trong khi đó, quan hệ Đông Nam Á/ASEAN – Trung Quốc thấp hơn. Tuy nhiên, việc xích lại trong quan hệ với Mỹ đã tạo điều kiện cho Trung Quốc từng bước cải thiện và thiết lập ngoại giao với một số nước ASEAN.

Về cuối cuộc Chiến tranh lạnh khi bối cảnh quốc tế trở nên dịu hơn và tại khu vực vấn đề Campuchia xảy ra đã trở thành cơ hội để các nước lớn, trong đó có Trung Quốc và Nhật Bản mở rộng sự can dự, tiếp tục cải thiện quan hệ để sau Chiến tranh lạnh phát triển nhanh chóng theo hướng đối tác chiến lược và toàn diện.

1.2. Bối cảnh quốc tế và khu vực Đông Nam Á sau Chiến tranh lạnh

Bối cảnh quốc tế và khu vực sau Chiến tranh lạnh có những thuận lợi căn bản. Bên cạnh đó, về an ninh chính trị khu vực Đông Nam Á cũng phải đối diện với hai vấn đề nổi bật.

Về phương diện quốc tế, những thách thức do chủ nghĩa khủng bố và mối lo ngại an ninh phi truyền thống ngày càng gia tăng.

Về phương diện khu vực, đó là sự nổi lên của Trung Quốc, sự can dự của các cường quốc trong và ngoài khu vực khiến các nước ASEAN đương đầu với những thách thức ở cấp độ quốc gia lẫn khu vực, bao gồm an ninh truyền thống và an ninh phi truyền thống. Sự can dự ngày một rõ ràng của các cường quốc, nhất là khi cả Trung Quốc, Nhật Bản và Ấn Độ đều có chung mục tiêu lựa chọn Đông Nam Á làm sân chơi thể nghiệm quyền lực để vươn ra xác lập vai trò thế lực toàn cầu đã đặt ASEAN vào một tình thế khó xử, không có sự lựa chọn khác khi phải đối diện với thực tế này.

Thực tế này, đòi hỏi các bên, nhất là ASEAN phải mở rộng hội nhập, tăng cường quan hệ với các đối tác nhằm mục đích cân bằng

lợi ích của các nước lớn và đối phó với những thách thức đang diễn ra tại khu vực.

1.3. Nhu cầu của ASEAN, Trung Quốc và Nhật Bản

Phân tích những nhân tố tác động ảnh hưởng và chi phối đến nhận thức cũng như những toan tính chiến lược của ASEAN, Trung Quốc và Nhật Bản trong các cặp quan hệ ASEAN – Trung Quốc và ASEAN – Nhật Bản. Thông qua quan hệ, ASEAN, Trung Quốc và Nhật Bản có thể tạo ra những nhân tố khách quan thuận lợi nhằm hạn chế các thách thức, hiện thực hóa chiến lược của mình để từ đó mở rộng và củng cố vị thế trên bàn cờ quan hệ khu vực lẫn quốc tế.

Có thể thấy, trên cơ sở mối quan hệ giữa các quốc gia Đông Nam Á và từ năm 1967 là ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản, cùng với những thay đổi nhanh chóng của tình hình quốc tế lẫn khu vực sau Chiến tranh lạnh cũng như nhu cầu nội tại của các thực thể này vừa là nền tảng, vừa là nhân tố tác động chi phối đến mối quan hệ giữa họ từ đó đến nay.

However, until now, between ASEAN and China and Japan have yet to establish a mechanism separate multilateral relations. Multilateral relations of their existence and development in the area of multilateral mechanisms, ie the presence of the other countries. At the same time, multilateral security ties between ASEAN, China and Japan are valued only after the event from 11/9/2001, exist primarily in dialogue and revolves around the field of non-traditional security. Much of multilateral commitments, particularly in ASEAN +3 mechanism is implemented through the ASEAN +1 mechanism.

All in all, these objective and subjective factors after the Cold War had a positive impact on the movement in the direction of interaction , create triangles relations ASEAN - China - Japan in the region . In general perspective , the political relations between these three actors grow quickly , and go deeper into more substantive . Just over a decade after the Cold War , ASEAN has in turn established strategic partnerships , comprehensive , equal to two neighboring powers , something unprecedented in the history of relations with China Association Korea and Japan . On that basis , ASEAN relations with China and Japan increasingly unstable and expanded both in the bilateral and multilateral levels in both the State and the people, with the inner cover all aspects area , including the most sensitive areas : security relations .

Despite being some remarkable achievements , but obviously security relations between ASEAN and ASEAN as well as China and Japan have not yet reflect the same level compared to economic relations and politics . The one-sided or not intrinsic in security relations , even lead to conflict (South China Sea) not only reflects the absence of an effective mechanism for management , but also speak to the building not enough trust between the three entities to resolve the inherent challenges and it has , is becoming an obstacle in their relationship as well as affect international relations in the region . The problem is to promote ASEAN will boost factor as to how to overcome obstacles and challenges to its position in the region deserve particular and the world in general .

cooperation inner growing trend towards overall stability objectives prosperity and welfare of each party and the whole area. Compared with ASEAN relations - China, ASEAN relations - Japan is relatively stable. From his efforts, ASEAN has created environmental and entice external partners, especially large countries, including Japan to jointly develop and resolve the challenges you both interested. Meanwhile, through relations with ASEAN, Japan has achieved certain success in establishing political role in Southeast Asia.

Unlike China, ASEAN countries and Japan do not have territorial disputes, and both existing territorial disputes with China, so it is advantageous to continue promoting ASEAN relations political - diplomatic and security with Japan in the near future.

Despite notable successes, however, the relationship between ASEAN - Japan, especially being seen from the Japanese side are two factors that stand in this way. First of all, Japan has suffered economic stagnation lasting more than a decade, it is less likely and ready generous ODA to ASEAN countries as before. Second, the rise of China is constantly expanding and strengthening influence in political and economic areas. This forced both ASEAN and Japan have the strategic calculations reasonable and timely manner, especially if Japan did not want to play a supporting role in "checkerboard" political Southeast Asia and East Asia in particular general.

2.3. Multilateral relations on political - diplomatic, multilateral security of ASEAN with China and Japan

Focusing mainly on bilateral relations ASEAN - China, ASEAN - Japan as described above, however in the development process due to the rise comes from the practical need for joint efforts many countries of the region and expand the global level to resolve. On the basis of bilateral relations a firm date, multilateral relations between ASEAN, China and Japan were also established and continuously expand the scope of cooperation. All three entities have on the political commitment as well as the support act together in forums and inter-regional area.

Chương 2 SỰ TIẾN TRIỂN TRONG QUAN HỆ CỦA ASEAN VỚI TRUNG QUỐC VÀ NHẬT BẢN (1991 – 2010)

2.1. Quan hệ chính trị - ngoại giao và an ninh song phương của ASEAN với Trung Quốc

2.1.1. Về quan hệ chính trị - ngoại giao

Dù đã có những chuyển động đó, nhưng cho đến lúc này, ASEAN vẫn chưa thiết lập quan hệ với Trung Quốc, trong khi Hiệp hội vẫn thiên về các đối tác phương Tây. Điều này khiến cho chính sách cân bằng quyền lực ở khu vực của ASEAN khó hiện thực hóa và bỏ lỡ các cơ hội do sự phát triển kinh tế của nước này tạo ra. Đối với Trung Quốc, hậu quả của sự kiện Thiên An Môn (1989) kéo dài, nhằm góp phần khai thông quan hệ quốc tế, tháo gỡ khó khăn cho công cuộc hiện đại hóa đất nước, Trung Quốc càng coi trọng việc cải thiện quan hệ với các quốc gia Đông Nam Á, trong đó ASEAN là đối tác cần thiết. Trên cơ sở đó, ASEAN đã chính thức thiết lập quan hệ với Trung Quốc năm 1991. Trải qua 20, quan hệ ASEAN – Trung Quốc phát triển hết sức nhanh chóng, nhất là từ năm 1997. Trung Quốc lần lượt trở thành đối tác đối thoại (1996) và đối tác chiến lược của ASEAN (2003). Sự nâng cấp quan hệ trên đã tạo ra những khuôn khổ, động lực thúc và đẩy ASEAN – Trung Quốc mở rộng, làm sâu sắc thêm mối quan hệ giữa hai bên những năm sau đó. Song song với quan hệ giữa tổ chức ASEAN với Trung Quốc, các quốc gia trong Hiệp hội cũng rất chú trọng đến việc mở rộng hợp tác với Trung Quốc ở cả khía cạnh song phương lẫn đa phương. Sau Chiến tranh lạnh, các nước Đông Nam Á nhanh chóng bình thường hóa hoặc thiết lập quan hệ ngoại giao với Trung Quốc. Chỉ tính đến giữa thập niên 90, Trung Quốc từng bước nâng cấp và xây dựng khuôn khổ quan hệ với các nước láng giềng ở các cấp độ khác nhau.

2.1.2. Về quan hệ an ninh

Cùng với sự phát triển nhanh chóng về quan hệ kinh tế và chính trị - ngoại giao, quan hệ an ninh trong đó bao gồm an ninh truyền thống (như vấn đề lãnh thổ, quân sự) và an ninh phi truyền

thông (chống khủng bố, an ninh hàng hải, an ninh kinh tế...) có nhiều chuyển biến tích cực. Điển hình là, năm 2000, ASEAN – Trung Quốc kí Tuyên bố chung về hợp tác trong lĩnh vực an ninh phi truyền thống. Năm 2002, ASEAN – Trung Quốc thông qua Tuyên bố ứng xử của các bên ở Biển Đông. Năm 2003, Trung Quốc kí TAC và trở thành một bên tham gia hiệp ước này. Với xu thế toàn cầu hóa, vấn đề an ninh, trong đó an ninh phi truyền thống ngày càng gia tăng tính phức tạp, tiếp tục là nhân tố thách thức đối với sự phát triển của ASEAN, Trung Quốc lẫn khu vực. Vì vậy, việc mở rộng quan hệ giữa ASEAN với các đối tác bên ngoài, trong đó có Trung Quốc được quan tâm thúc đẩy.

Hai thập niên sau Chiến tranh lạnh, quan hệ chính trị - ngoại giao, an ninh ASEAN với Trung Quốc đã phát triển nhanh chóng, nhất là lĩnh vực chính trị, kinh tế. Hiệp ước đối tác chiến lược mà hai bên ký kết năm 2003 đã trở thành khung khổ pháp lý tạo ra nhân tố mới thúc đẩy quá trình hợp tác giữa ASEAN với Trung Quốc ngày càng đi theo hướng toàn diện, thực chất và ở cả hai cấp độ song phương lẫn đa phương. Trong lĩnh vực an ninh, quan hệ quân sự giữa các nước ASEAN với Trung Quốc có sự gia tăng đáng kể. Nhưng so với lĩnh vực kinh tế và chính trị thì mối quan hệ an ninh vẫn là khía cạnh phát triển yếu nhất, nhất là trong lĩnh vực an ninh biển. Đồng thời, những thành tựu đạt được trong hai mươi năm qua chưa thể xóa đi những nghi ngờ từ phía ASEAN đối với Trung Quốc, nhất là trước những động thái cứng rắn trong tranh chấp chủ quyền tại Biển Đông. Nhìn vào những trở ngại hiện tại, cho dù quan hệ giữa các nước ASEAN và Trung Quốc được đặt trên nền móng kinh tế vững chắc, nhưng có điều chắc chắn rằng, mức độ hợp tác kinh tế hiện nay vẫn chưa đủ mạnh để giải quyết vấn đề Biển Đông.

2.2. Quan hệ chính trị - ngoại giao và an ninh song phương của ASEAN với Nhật Bản

2.2.1. Về quan hệ chính trị - ngoại giao

Trong thời kì Chiến tranh lạnh, ASEAN đã thiết lập quan hệ không chính thức (1973) và quan hệ đối thoại với Nhật Bản (1977), bước đầu xác lập cơ chế hợp tác ASEAN – Nhật Bản, nhưng vẫn còn

challenges, ASEAN needs to enhance cooperation with the outside world, especially with major partners such as Japan. Meanwhile, coinciding with the end of the Cold War, Japan fell into a state of economic downturn. This is an opportunity for China to rise over the role of Japan in the region. So, in particular ASEAN and East Asia in general is still a priority in the foreign policy of Japan. The adjustment of the policy after the Cold War, Japan has identified: high priority for Asia policy, which emphasizes strengthen comprehensive relations with ASEAN countries, focusing on the Mekong countries.

However, since 2002, ASEAN relations - Japan has new developments. Typically, 2002, Japan - ASEAN declared on Partnership ASEAN Comprehensive Economic - Japan (AJCEP). In 2003, ASEAN and Japan signed a "framework of comprehensive economic partnership between ASEAN - Japan". Also in 2003, in Tokyo, Summit's 30-year anniversary of the establishment of relations of ASEAN - Japan, the two sides issued a "Declaration of Partnership Kyoto dynamic and sustained ASEAN - Japan in World XXI century ". The documents on the legal framework promoting the ASEAN - Japan even stronger and comprehensively, not confined to the economic sphere, but also extended to politics and security; not stop at the bilateral level but also focus on multilateral cooperation, set the basis for the relationship ASEAN - Japan in the twenty-first century.

2.2.2. Security relation

Political relations - diplomacy and economic between ASEAN and Japan continue to be consolidated on the basis that security relations, including traditional security (military) and non-traditional security (anti-terrorism , maritime security, economic security, ...) also achieved remarkable progress. July 2004, Japan signed the TAC in October 2004, ASEAN - Japan signed the Joint Declaration on Cooperation against terrorism. This document is the first security cooperation between the two parties, creating new agents to promote security ties ASEAN - Japan the following year.

As a result, over 37 years to establish relations (1973-2010), ASEAN and Japan constantly creating cooperation mechanism, expand

signed a Joint Statement on cooperation in the field of non-traditional security. In 2002, ASEAN - China adopted the Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea. In 2003, China signed the TAC and become a party to this treaty. With the trend of globalization, security issues, including non-traditional security increasing complexity, continues to be challenging factor for the development of ASEAN, China and the region. Therefore, the expansion of relations between ASEAN and external partners, including China is interested to promote.

Two decades after the Cold War , political relations - diplomatic , security between ASEAN and China has grown rapidly , especially in the fields of politics , economics . Strategic partnership pact the two sides signed in 2003 has become a legal framework to create new factors promote the cooperation between ASEAN and China increasingly towards a comprehensive , in both substance and level bilateral and multilateral . In the field of security and military ties between ASEAN countries and China have increased dramatically . But compared with the field of economic and political relations , the security remains the weakest aspect of development , especially in the field of maritime security . At the same time , the achievements made in the last twenty years is not easy to erase doubts from ASEAN to China , especially against tough action in territorial disputes in the South China Sea . Looking at the current obstacles , whether relations between ASEAN countries and China are placed on a solid economic foundation , but there are certain things that , the level of economic cooperation is still not strong enough to deal South China Sea issue .

2.2. Political relations - diplomatic and bilateral security ASEAN with Japan

2.2.1. Political relations - diplomatic

During the Cold War, ASEAN has established informal relations (1973) and dialogue relations with Japan (1977), initially established the cooperation mechanisms ASEAN - Japan, but still lack of the mechanisms for bilateral and multilateral deepen and exploit the full potential of each. After the Cold War, before the new opportunities and

thiếu vắng những cơ chế song phương lẫn đa phương để làm sâu sắc và khai thác hết tiềm năng của nhau. Sau Chiến tranh lạnh, trước những thách thức và thời cơ mới, ASEAN có nhu cầu tăng cường hợp tác với bên ngoài, nhất là với đối tác lớn như Nhật Bản. Trong khi đó, trùng với thời điểm kết thúc Chiến tranh lạnh, Nhật Bản rơi vào trạng thái suy thoái kinh tế. Đây chính là cơ hội để Trung Quốc vươn lên thay thế vai trò Nhật Bản tại khu vực. Vì vậy, ASEAN nói riêng và Đông Nam Á nói chung vẫn là một ưu tiên trong chính sách đối ngoại của Nhật Bản. Sự điều chỉnh chính sách của Nhật Bản sau Chiến tranh lạnh đã xác định: ưu tiên cao cho chính sách châu Á, trong đó nhấn mạnh tăng cường quan hệ toàn diện với các nước ASEAN, trọng tâm là các nước Mekong.

Tuy nhiên, từ năm 2002, quan hệ ASEAN – Nhật Bản có những tiến triển mới. Điển hình là, năm 2002, ASEAN – Nhật Bản ra Tuyên bố về quan hệ đối tác kinh tế toàn diện ASEAN – Nhật Bản (AJCEP). Năm 2003, ASEAN và Nhật Bản kí kết “Khuôn khổ quan hệ đối tác kinh tế toàn diện giữa ASEAN – Nhật Bản”. Cũng trong năm 2003, tại Tokyo, nhân Hội nghị cấp cao kỉ niệm 30 năm thiết lập quan hệ ASEAN – Nhật Bản, hai bên đã ra “Tuyên bố Kyoto về quan hệ đối tác năng động và bền vững ASEAN – Nhật Bản trong thế kỉ XXI”. Những văn kiện trên là khuôn khổ pháp lý thúc đẩy quan hệ ASEAN – Nhật Bản ngày càng bền chặt và theo hướng toàn diện, không chỉ bó hẹp trong phạm vi kinh tế mà còn mở rộng ra cả chính trị, an ninh; không dừng lại ở cấp độ song phương mà còn chú trọng đến hợp tác đa phương, đặt cơ sở cho mỗi quan hệ ASEAN – Nhật Bản trong thế kỉ XXI.

2.2.2. Về quan hệ an ninh

Quan hệ chính trị- ngoại giao và kinh tế giữa ASEAN với Nhật Bản tiếp tục được củng cố, trên cơ sở đó quan hệ an ninh, bao gồm an ninh truyền thống (quân sự) và an ninh phi truyền thống (chống khủng bố, an ninh hàng hải, an ninh kinh tế...) cũng đạt được những tiến triển đáng ghi nhận. Tháng 7 năm 2004, Nhật Bản kí TAC đến tháng 10 năm 2004, ASEAN – Nhật Bản kí Tuyên bố chung về Hợp tác chống chủ nghĩa khủng bố. Đây là văn kiện hợp tác an ninh đầu

tiên giữa hai bên, tạo ra những tác nhân mới thúc đẩy quan hệ an ninh ASEAN – Nhật Bản những năm sau đó.

Như vậy, trải qua 37 năm thiết lập quan hệ (1973 – 2010), ASEAN và Nhật Bản không ngừng tạo lập các cơ chế hợp tác, mở rộng nội hàm hợp tác theo chiều hướng ngày càng toàn diện nhằm hướng tới mục tiêu ổn định và thịnh vượng của mỗi bên lẫn cả khu vực. So với quan hệ ASEAN – Trung, quan hệ ASEAN – Nhật Bản tương đối ổn định. Từ những nỗ lực của mình, ASEAN đã tạo dựng môi trường và lôi kéo các đối tác bên ngoài, nhất là các nước lớn, bao gồm Nhật Bản để cùng nhau phát triển và giải quyết những thách thức mà cả hai cùng quan tâm. Trong khi đó, thông qua quan hệ với ASEAN, Nhật Bản đã đạt được những thành công nhất định trong việc xác lập vai trò chính trị tại khu vực Đông Nam Á. Mặc dù có những thành công đáng ghi nhận, tuy nhiên, quan hệ ASEAN – Nhật Bản, nhất là nhìn từ phía Nhật Bản đang bị hai yếu tố ngáng đường. Trước hết, Nhật Bản đã phải chịu đựng sự trì trệ về kinh tế kéo dài hơn một thập kỷ, nên ít có khả năng và sẵn sàng hào phóng về ODA với các nước ASEAN như trước đây. Thứ hai, sự trỗi dậy của Trung Quốc đang mở rộng và không ngừng củng cố ảnh hưởng kinh tế và chính trị tại khu vực. Điều này buộc cả ASEAN và Nhật Bản phải có những tính toán chiến lược hợp lý và kịp thời, nhất là với Nhật Bản nếu không muốn bị đóng một vai phụ trong “bàn cờ” chính trị Đông Nam Á nói riêng và Đông Á nói chung.

2.3. Quan hệ đa phương về chính trị - ngoại giao, an ninh đa phương của ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản

Tập trung chủ yếu vào cặp quan hệ song phương ASEAN – Trung Quốc, ASEAN – Nhật Bản như được trình bày ở phần trên, tuy nhiên trong quá trình phát triển do những nảy sinh xuất phát từ thực tiễn cần có những nỗ lực chung của nhiều quốc gia, của khu vực cũng như mở rộng ra cả cấp độ toàn cầu để hóa giải. Trên cơ sở quan hệ song phương ngày một vững chắc, quan hệ đa phương giữa ASEAN, Trung Quốc và Nhật Bản cũng được thiết lập và không ngừng mở rộng phạm vi hợp tác. Cả ba thực thể trên đã có những cam kết chính trị cũng như những hành động ủng hộ nhau trong các diễn đàn khu vực và liên khu vực.

Chapter 2: THE RELATIONSHIP OF PROGRESS IN ASEAN WITH CHINA AND JAPAN (1991 - 2010)

2.1. Political relations - diplomatic and bilateral security ASEAN with China

2.1.1. Political relations-diplomacy

Despite these changes, until now, ASEAN has yet to establish relations with China, while still favoring Association Western partners. This makes the balance of power policy in the ASEAN region is difficult to realize and missed opportunities due to the economic development of this country created. For China, the aftermath of the Tiananmen Square (1989) extend, to contribute to opening of international relations, solving difficulties for the country's modernization, China is serious about improving relations with Southeast Asian countries, including ASEAN partners needed. On that basis, ASEAN has established formal relations with China in 1991. Through 20 ASEAN relations - China developed very rapidly, especially since 1997. Become China turn partners Conversation (1996) and strategic partner of ASEAN (2003). The upgrade has created relationships on the framework, and the motivation to push ASEAN - China to expand, deepen the relationship between the two parties the following year. In parallel with the relationship between the ASEAN and China, countries in the Association is also focused on expanding cooperation with China in all aspects of bilateral and multilateral. After the Cold War, Southeast Asia or rapid normalization of diplomatic ties with China. Only in the mid-'90s, China gradually upgraded and developed a framework for relations with the neighboring countries at different levels.

2.1.2. Security relation

Along with the rapid development of economic relations and political – diplomatic, security relation including traditional security (such as territorial issues and military) and non-traditional security (counterterrorism father, maritime security, economic security, ...) it has many positive changes. Typically, in 2000, ASEAN - China

interests of large countries and deal with the ongoing challenges in the region .

1.3.Needs of ASEAN, China and Japan

Analysis of the impact factors and the dominant perception as well as the strategy of attempting to ASEAN, China and Japan in the pairs ASEAN relations - China and ASEAN - Japan. Through relations, ASEAN, China and Japan can create favorable objective factors to limit the challenges, realizing its strategy to expand and thereby strengthen its position on the chessboard relations and international areas.

As you can be seen, on the basis of the relationship between Southeast Asian countries and the ASEAN in 1967 with China and Japan, along with the rapid changes of the international situation and the region after the Cold War also as intrinsic needs of these entities has the foundation, just as the dominant factors that impact the relationship between them since then.

Tuy nhiên, cho đến hiện nay, giữa ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản vẫn chưa thiết lập một cơ chế quan hệ đa phương riêng biệt. Mỗi quan hệ đa phương của họ tồn tại và phát triển trong các cơ chế đa phương khu vực, tức là có sự hiện diện của những quốc gia khác. Đồng thời, quan hệ an ninh đa phương giữa ASEAN, Trung Quốc và Nhật Bản chỉ được coi trọng từ sau sự kiện 11/9/2001, tồn tại chủ yếu trong kênh đối thoại và xoay quanh lĩnh vực an ninh phi truyền thống. Phần lớn những cam kết đa phương, nhất là trong cơ chế ASEAN +3 đều được triển khai thông qua cơ chế ASEAN +1.

Tóm lại, những nhân tố khách quan và chủ quan sau Chiến tranh lạnh đã tác động tích cực đến sự vận động theo hướng tương tác, kiến tạo tam giác quan hệ ASEAN -Trung Quốc - Nhật Bản trong khu vực. Xem xét dưới góc độ tổng quát, quan hệ chính trị giữa ba chủ thể này phát triển một cách nhanh chóng, ngày càng sâu sắc và đi vào thực chất hơn. Chỉ hơn một thập niên sau Chiến tranh lạnh, ASEAN đã lần lượt thiết lập quan hệ đối tác chiến lược, toàn diện, bình đẳng với hai cường quốc láng giềng, một điều chưa từng thấy trong lịch sử quan hệ của Hiệp hội với Trung Quốc và Nhật Bản. Trên cơ sở đó, quan hệ ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản ngày càng ổn định và mở rộng ra cả hai phương diện song phương lẫn đa phương, ở cả hai cấp độ Nhà nước và nhân dân, với nội hàm bao trùm mọi lĩnh vực, trong đó có lĩnh vực nhạy cảm nhất: quan hệ an ninh.

Mặc dù đạt được một số thành tựu đáng ghi nhận, nhưng rõ ràng quan hệ an ninh giữa ASEAN với Trung Quốc cũng như ASEAN với Nhật Bản vẫn chưa phản ánh ngang tầm so với mối quan hệ kinh tế và chính trị. Sự phiến diện hay chưa thực chất trong quan hệ an ninh, thậm chí có nguy cơ dẫn đến xung đột (vấn đề Biển Đông) không chỉ phản ánh sự thiếu vắng của các cơ chế quản lý hữu hiệu mà còn nói lên việc xây dựng lòng tin chưa đủ giữa ba thực thể này để hóa giải những thách thức vốn có và nó đã, đang trở thành vật cản trong quan hệ giữa họ cũng như ảnh hưởng đến quan hệ quốc tế tại khu vực. Vấn đề đặt ra là ASEAN sẽ phải phát huy nhân tố thúc đẩy như thế nào để vượt qua những cản trở, thách thức để khẳng định vị thế xứng tầm tại khu vực nói riêng và thế giới nói chung.

Chương 3

MỘT SỐ NHẬN XÉT VỀ QUAN HỆ CHÍNH TRỊ-NGOẠI GIAO, AN NINH CỦA ASEAN VỚI TRUNG QUỐC VÀ NHẬT BẢN (1991 – 2010)

3.1. Sự tương đồng và khác biệt trong quan hệ chính trị - ngoại giao, an ninh của ASEAN – Trung Quốc và ASEAN – Nhật Bản

Xuất phát từ những hoàn cảnh chung của tình hình quốc tế và những nhu cầu nội tại của mỗi thực thể ASEAN, Trung Quốc, Nhật Bản, vì vậy trong quan hệ chính trị, an ninh của ASEAN– Trung Quốc và ASEAN – Nhật Bản có những điểm tương đồng cũng như khác biệt.

3.1.1. Sự tương đồng

Thứ nhất, quan hệ ASEAN – Trung Quốc và ASEAN – Nhật Bản trải qua chặng đường hơn 20 năm kể từ sau Chiến tranh lạnh đã dần hoàn thiện cả cơ chế lẫn nội dung hợp tác. Với những cơ chế hợp tác đã hình thành và ngày càng được thể chế hóa đã tạo ra những khuôn khổ, trở thành những nhân tố thúc đẩy mối quan hệ giữa ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản duy trì và phát triển trong tương lai.

Thứ hai, Trung Quốc và Nhật Bản đều đã trở thành những đối tác năng động của ASEAN. Trước hết, Trung Quốc và Nhật Bản có quan hệ đối tác chiến lược và toàn diện với ASEAN. Thứ hai, nội dung quan hệ giữa ASEAN với hai đối tác trên được mở rộng theo hướng toàn diện, thể hiện sâu sắc trên mọi lĩnh vực từ kinh tế, chính trị, văn hóa đến an ninh.

Thứ ba, cả ASEAN, Trung Quốc và Nhật Bản đều coi trọng môi trường hòa bình và sự ổn định của khu vực. Chính vì thế, trong quan hệ song phương lẫn đa phương, cả ba thực thể này đã tìm kiếm khả năng hợp tác để giải quyết những thách thức trong lĩnh vực an ninh. Vì vậy, cả Trung Quốc lẫn Nhật Bản đã tích cực ủng hộ và hưởng ứng những đề xuất cũng như vai trò trung tâm của ASEAN tại những cơ chế hợp tác an ninh mới.

Thứ tư, trong quan hệ ASEAN – Trung Quốc, ASEAN – Nhật Bản, quan hệ chính trị phát triển nhanh, đi tiên phong đã kiến lập

This is an important factor in laying the foundation of promoting ASEAN relations China and Japan in the context of a new cold War.

Before 1991, ASEAN relations - Japan are smooth than ASEAN relations - China. Japan is the only country in ASEAN in East Asia is invited to join the conference after the ASEAN Ministerial Meeting (PMCs) in the 80s of the twentieth century as an official partner, along with other advanced industries. Meanwhile, Southeast Asia relations / ASEAN - China fall down. However, a convergence of U.S. relations is to create conditions with China for gradually improvement and establish diplomacy with ASEAN countries.

Ending of the Cold War when international context becomes softer and at region Cambodia problem has occurred and became an opportunity for major countries, including China and Japan expanded involvement, continued to improve relations after the Cold War rapidly developing towards a strategic partnership and comprehensive.

1.2. International context and Southeast Asia after the Cold War

International context and the region after the Cold War have fundamental advantages . Besides, the political security in Southeast Asia also faces two outstanding issues .

On an international scale , the challenges posed by terrorism and security concerns non-traditional growing.

In terms of area , it is the rise of China , the involvement of external powers in the region and that the ASEAN countries to cope with the challenges at national and regional levels , including security traditional and non-traditional security . The day involved a clear powers , especially China , Japan and India have common objectives in Southeast Asia selected as experimental playground to take the power out power to establish the role global has put ASEAN in a dilemma , there is no other option when faced with this reality . This fact requires the parties , especially the integration of ASEAN to expand , strengthen relationships with partners aim to balance the

Chapter 1: SOME FACTORS AFFECTING THE POLITICAL RELATIONS - DIPLOMATIC SECURITY OF ASEAN WITH CHINA AND JAPAN (1991-2010)

1.1. Overviewing of ASEAN and political relations, security ASEAN with China and Japan before 1991

1.1.1. Overview of ASEAN

Launched during the Cold War, ASEAN is as a reaction which clustered nature of the Southeast Asian countries under pressure from major powers outside the region to build a peaceful and prosperous. However, ASEAN's outstanding achievements during the Cold War were gradually established the institutional framework and focused response to security issues - politics in the region.

After the Cold War, standing in front of the new developments it not only has many opportunities but also great challenges, ASEAN has chosen the path "engagement" initiative further integration and more comprehensive realized by linking parks area towards regionalization. To take advantage of external resources and avoid the imbalance of power in the region, ASEAN has expanded the initiative to strengthen relations with the outside world, especially the major powers and international organizations in order to create the safety of the members and the Association. The initiative is the evident, while ASEAN has not stopped designing collaborative model as regional security forum (ARF), ASEAN +3, East Asia Summit (EAS), the Ministerial Conference Expanding ASEAN defense (ADMM+) ... drew the participation of most major countries in the region and beyond. At the same time, the ASEAN is implementing a strategy of concentric circles which is the main focus on Association.

1.1.2. Political relations, security ASEAN with China and Japan before 1991

The thesis focuses on reappearing political relations, security of ASEAN with China and Japan since the birth of ASEAN in 1991.

những nền tảng căn bản, vững chắc nhằm tạo dựng niềm tin. với cách tiếp cận trên cho phép ASEAN, Trung Quốc và Nhật Bản thấu hiểu và tin tưởng nhau hơn, để từ đó có sự tương đồng về quan điểm trong hợp tác với nhau nhằm giải quyết những vấn đề an ninh đang thách thức chung cũng như những vấn đề liên quan trực tiếp đến từng chủ thể.

Thứ năm, vai trò cũng như những cơ chế an ninh mà ASEAN thiết lập quan hệ với Trung Quốc và Nhật Bản dù được đánh giá là thành công nhưng ngay chính bản thân nó cũng mang nhiều hạn chế. Thực tế, trong các cơ chế do ASEAN khởi xướng và nắm vai trò chủ đạo để thiết lập mối quan hệ với các đối tác bên ngoài đã bộc lộ sự thiếu chặt chẽ, thiếu ràng buộc pháp lý để có thể thúc đẩy hợp tác tiến triển như kì vọng.

3.1.2. Sự khác biệt

Về cơ chế và nhịp độ phát triển của quan hệ ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản. Ngoài những cơ chế được thiết lập, khác với Nhật Bản, giữa ASEAN và Trung Quốc còn có các cơ chế đối thoại riêng, điển hình nhất trong số đó là cơ chế đảm bảo thực hiện Tuyên bố về cách ứng xử của các bên ở Biển Đông (DOC). Điểm khác biệt nữa trong quan hệ với ASEAN là dù thiết lập quan hệ muộn nhất trong số các quốc gia Đông Bắc Á nhưng Trung Quốc đã chủ động và nhanh chân hơn Nhật Bản trong việc kí kết các văn kiện quan trọng với Hiệp hội như FTA, Hiệp ước TAC và thiết lập đối tác chiến lược với ASEAN để trở thành một đối tác ngoại khối đầu tiên và quan trọng nhất của ASEAN. Trong các nước ASEAN +1, Nhật Bản là quốc gia thiết lập mối quan hệ đối thoại sớm nhất với ASEAN từ năm 1973. Tuy nhiên, sau Chiến tranh lạnh, quan hệ Nhật Bản – ASEAN có phần “chững lại” hay nói chính xác hơn là không đuổi kịp quan hệ giữa ASEAN với với Trung Quốc, dù mới thiết lập năm 1991.

Thứ hai, khác với quan hệ ASEAN – Nhật Bản, trong quan hệ ASEAN – Trung Quốc đang tồn tại tranh chấp lãnh thổ giữa một số thành viên ASEAN với Trung Quốc. Hiện tại, Trung Quốc đang có vấn đề tranh chấp lãnh thổ với một số thành viên Hiệp hội tại Biển Đông và cả Nhật Bản tại biển Hoa Đông. Sự tương đồng đó trở thành

nhân tố gắn kết, thúc đẩy Nhật Bản sẵn sàng chia sẻ và ủng hộ các thành viên Hiệp hội trong tranh chấp chủ quyền tại Biển Đông. Vì vậy, đây chính là điểm khác biệt nổi bật giữa Trung Quốc và Nhật Bản: Biển Đông là nhân tố cản trở quan hệ ASEAN – Trung Quốc và trở thành nhân tố thuận lợi để thúc đẩy quan hệ giữa ASEAN với Nhật Bản, trong đó có lĩnh vực an ninh.

Thứ ba, sự cứng rắn của Trung Quốc tại Biển Đông đang làm cho quan hệ ASEAN – Trung Quốc trở nên hết sức phức tạp, tiềm ẩn nguy cơ xung đột cao. Trong khi đó, quan hệ ASEAN – Nhật Bản nhìn chung tương đối ổn định. Trong quan hệ ASEAN – Nhật Bản, nếu những thách thức do quá khứ xâm lược của Nhật Bản đối với khu vực Đông Nam Á đang ngày một lùi dần, thì trong quan hệ ASEAN – Trung Quốc, vấn đề thực tại mà nổi cộm nhất là tranh chấp Biển Đông đang biến thành một thách thức nghiêm trọng. Hoài nghi về sức mạnh của Trung Quốc nên các thành viên Hiệp hội không ngừng gia tăng năng lực quốc phòng cũng như tìm kiếm sự hậu thuẫn bên ngoài để tự vệ đã khiến cho khu vực cũng như mối quan hệ giữa ASEAN với Trung Quốc diễn biến phức tạp, khó lường.

Cuối cùng, khác với Trung Quốc, trong quan hệ với ASEAN, Nhật Bản mong muốn có yếu tố Mỹ. Dù thể hiện độc lập trong chính sách đối ngoại, nhưng khác với Trung Quốc, do sự chi phối của mối quan hệ với Mỹ nên trong quá trình quan hệ với ASEAN, Nhật Bản luôn tính toán đến những phản ứng từ nước này. Điều đó giải thích tại sao trong hai năm đầu, vai trò của Nhật Bản trong hợp tác ASEAN+3 còn mờ nhạt và thái độ chần chừ của nước này trong việc kí Hiệp ước Thân thiện và Hợp tác ở Đông Nam Á. Hơn nữa, trước khả năng lấn lướt của Trung Quốc, Nhật Bản đã tìm cách phát triển quan hệ với các nước có khả năng thách thức vai trò của Trung Quốc tại châu Á như Nga, Ấn Độ và nhất là chú trọng đến đồng minh Mỹ hiện diện trong các cơ chế hợp tác tại khu vực để vừa tạo dựng thế lực, vừa thực hiện ý đồ ngăn chặn nước này. Trong khi đó, sự hiện diện của Mỹ tại các cơ chế hợp tác Đông Á bị Trung Quốc coi như là một nhân tố bao vây, kiềm chế họ.

compared the similarities and differences of relations pairs of ASEAN - China and ASEAN - Japan, drawn out features, its impact on the security and development of the region, especially with ASEAN and the international members.

- Research on ASEAN's relations with the two major countries in East Asia are China and Japan not only identify trends evolve, especially on achievements, challenges and issues raised but also contribute to raising awareness the attempts by China and Japan on security issues, politics in Southeast Asia.

6.2. In terms of practical

The results of the thesis research will contribute in giving the argument to the policy makers in particular and Vietnam in general ASEAN could consider when deciding to protect and expand the benefits of the international integration process, including relations with China and Japan.

The thesis provides a relatively complete list of historical materials and work-related topics; thesis itself and references are valuable in research, teaching and learning about world history, international school, especially on issues related to ASEAN, China and Japan .

7. Layout of the thesis

Besides the introduction, conclusion and references, the thesis includes the following chapters:

Chapter 1: Factors affecting political relations - diplomatic, security of ASEAN with China and Japan (1991-2010)

Chapter 2: The evolution of ASEAN's relations with China and Japan (1991-2010)

Chapter 3: A number of comments and assessments about political relations - diplomatic, security of ASEAN with China and Japan (1991-2010)

the period 1991 - 2010, assessing its impact and to each side to the situation political and security areas.

4. Subjects and scope of research

4.1. Subject of the study

Dissertation research focused on political relations - diplomatic, security of ASEAN with China, Japan and the mechanism both in multilateral and bilateral in 20 years period after the Cold War ended.

4.2. Scope of the study

On Space, the thesis studies three subjects such as ASEAN, China and Japan.

On time, the thesis limited the research on political relations - diplomatic, security of China and ASEAN with Japan over a period of 20 years, from 1991 to 2010.

In terms of content, the thesis focuses on researching of ASEAN relations with China and Japan in the field of politics - diplomacy and security. However, to clarify this relationship, the author refers not only to the fields of economics, culture but also gives some evidence to illustrate.

5. Research Methodology

The author's thesis thoroughly the methodology grasp deeply of Marxism - Leninism and Ho Chi Minh and the Party's view of history and international affairs; using historical methods, logic method and interdisciplinary research methods.

6. Contribution of the thesis

From the legacy of the results in the country and abroad, through analysis, interpretation problems independently, Thesis has the following contributions:

6.1. Scientifically

- Evaluation of a systematic and comprehensive progress of ASEAN's relations with China and Japan in the field of politics - and diplomatic security after the Cold War in 2010, on that basis,

3.2. Đặc điểm

Giống như quan hệ hiện nay giữa các quốc gia trên thế giới, quan hệ giữa ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản chịu chung các nhân tố tác động như bối cảnh lịch sử, nhu cầu hợp tác, nền tảng quá khứ; với tính chất bình đẳng, cùng có lợi và hướng tới mục tiêu hòa bình và thịnh vượng... Tuy nhiên, quan hệ chính trị, an ninh giữa ba thực thể này cũng phản ánh một số đặc điểm riêng biệt.

– *Trước hết, đây là mối quan hệ giữa một tổ chức khu vực với hai cường quốc đều nằm trong khu vực Đông Á, là mối quan hệ chủ chốt trong quan hệ quốc tế khu vực Đông Á, có ảnh hưởng sâu rộng đối với các quốc gia và khu vực này.*

– *Thứ hai, trong mối quan hệ này, ASEAN đóng vai trò là người kiến tạo cũng như chủ đạo trong quá trình hợp tác đa phương. Xét trong bối cảnh Trung Quốc và Nhật Bản đang là đối thủ cạnh tranh nhau quyết liệt để giành lấy vai trò lãnh đạo Đông Á mà xa hơn nữa là châu Á - Thái Bình Dương, thì ASEAN vừa là hội điểm liên kết của khu vực vừa là trung gian hòa giải bất đồng giữa các quốc gia thành viên nhằm hướng tới một khu vực hòa bình và thịnh vượng.*

– *Thứ ba, ASEAN đã đặt dấu ấn thông qua việc xác lập phương cách ASEAN trong các cơ chế đa phương. Đề tạo dựng các quy chuẩn ứng xử giữa các thành viên nội khối cũng như với bên ngoài, ASEAN đã lựa chọn Hiệp ước TAC, Tuyên bố ZOPFAN, Hiệp ước SEANFWZ... làm công cụ để phát triển mối quan hệ. Nhờ đó, phương cách ASEAN đã quy tụ hầu hết các cường quốc tham gia bình đẳng như mọi thành viên, không phân biệt lớn, nhỏ cũng như phân biệt về chế độ chính trị. Một cơ chế lỏng lẻo nhưng lại duy trì khu vực trong khả năng hòa bình.*

– *Thứ tư, ASEAN, Trung Quốc và Nhật Bản là những lực lượng chủ chốt có khả năng lãnh đạo khu vực, dựa vào những lợi thế của riêng mình. Vì thế, cả 3 thế lực này đang tiến hành một cuộc chạy đua vì mục tiêu ấy.*

3.3. Tác động

– ASEAN – Trung Quốc – Nhật Bản là ba thế lực lớn, vì vậy mối quan hệ giữa họ dù tốt hay xấu đều có tác động sâu rộng đến

từng thực thể cũng như khu vực Đông Á. Trên thực tế, quan hệ song phương lẫn đa phương giữa ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản hàm chứa bên trong cả những tích cực và hạn chế nên cũng thật dễ hiểu, khi ảnh hưởng của nó cũng được thể hiện cả hai mặt đó.

– Điều đặc biệt là, dù nắm giữ vai trò trung tâm trong các cơ chế hợp tác đa phương khu vực, nhưng do thế và lực không thể so sánh với hai đối tác trên, vì vậy, trong quan hệ đó, ASEAN chịu sự tác động chi phối từ mỗi quan hệ này nhiều hơn cả.

– Là quốc gia có diện tích đứng thứ tư và dân số đứng thứ ba Đông Nam Á, cùng với tốc độ tăng trưởng kinh tế cao, có chế độ chính trị xã hội ổn định, nằm trên các huyết mạch giao thông của khu vực và quốc tế, lại là một thành viên tích cực của ASEAN, do đó Việt Nam trở thành “điểm xoay” trong cuộc cạnh tranh ảnh hưởng của các nước lớn, bao gồm cả Trung Quốc và Nhật Bản. Vì thế, Việt Nam chịu tác động của cả hai yếu tố thuận và nghịch.

3.4. Những thách thức và cơ hội của Trung Quốc và Nhật Bản trong quan hệ đối với ASEAN

3.4.1. Thách thức

Trong quan hệ với ASEAN, cả Trung Quốc lẫn Nhật Bản không chỉ diễn ra theo chiều thuận mà vẫn tiềm ẩn những nhân tố nghịch, ít nhiều gây trở ngại trên con đường hợp tác phát triển. Những nhân tố thách thức chung có thể tìm thấy từ những phương diện sau.

– Thứ nhất, về lịch sử, Đông Nam Á đã từng chứng kiến sự xâm lược và thống trị của đại đế quốc Trung Hoa và quân phiệt Nhật.

– Thứ hai, sự thúc đẩy quan hệ Trung Quốc và Nhật Bản với ASEAN, ngoài yếu tố nội nhu cũng không thể che dấu động cơ nước lớn muốn nắm giữ vai trò lãnh đạo khu vực.

– Thứ ba, nhân tố thách thức đến từ bên ngoài ASEAN. Đó là sự gặp gỡ của các nước lớn như Ấn Độ, Nga, nhất là Mỹ trong việc điều chỉnh chính sách hướng về Đông Nam Á.

– Thứ tư, thách thức chính từ nội tại, bản chất của ASEAN đó là sự tồn tại của các cơ chế theo phương cách ASEAN, do xuất phát từ những lợi ích cục bộ, trước mắt “một số nước thành viên có thể “đi đêm”, “đi riêng lẻ”, mặc cả với một số nước lớn trên một số vấn đề, kể cả về chính trị, an ninh và kinh tế”, với tình trạng sẽ tác động tiêu cực đến quan hệ của ASEAN với các đối tác bên ngoài, trong đó có Trung Quốc và Nhật Bản.

Second, the study abroad generally analyses the relationship of ASEAN with China and Japan after the Cold War to the present, including the political arena - and diplomatic security. In its accessibility, the author has not found the work reflects a full and systematic problem that the dissertation research.

Third, in the study of the relationship of ASEAN with China and Japan both at home and abroad there is a lack of systematic assessment of the relation between subjects as well as its impact on each side and area. The shift in international relations in the region arising from the relationship between ASEAN and China and Japan have not been adequately studied.

On the basis of inheritance and selection, this is the best precious resource to the author's thesis, set the basis for the reconstruction of political relations - diplomatic, security of ASEAN with China and Japan the cold War with the comment, evaluated which author drawn in the research process.

3. Objectives and research tasks

3.1. Objectives

Clarify the process and content of political relations - diplomatic, security of ASEAN with China and Japan after the Cold War, analysts clarify the nature of the relationship and impact assessment of relationships for each side and with the political situation, regional security.

3.2. Tasks

To achieve this goal, based on historical documentation and research materials accessible, thesis carries out the following tasks:

- Research a systematic process of political relations - diplomatic, security of ASEAN with China and Japan from 1991 to 2010;
- Find out the mechanism, promoting the cause as well as restriction on ASEAN's relations with China and Japan after the Cold War;
- Drawing on a number of reviews and assessments of political relations - diplomatic, security of ASEAN with China and Japan in

mostly in favor of cooperation that non-traditional security focus is to deal with terrorism , piracy and drug trafficking ...

2.2. Status of research in foreign issues

First of all, during exposure to domestic work as described above, the authors have found the quoted material from different sources in English, Chinese or statement reflect or judge in the field that authors interested. The advantage of this resource is already being processed, clear origin, have high accuracy, including the original resource is valuable. Research Resources of the foreign authors have been translated into Vietnamese, including the study was the publisher's issue or article posted on the references of the Vietnam News Agency.

ASEAN Renavigating Relations for a 21st-Century Asia (2003) by Alice D. Ba, China-ASEAN Relations: Perspectives, Prospects and Implications for U.S. Interests (2006) by Jing-dong Yuan, China-ASEAN and Japan-ASEAN Relations During the Post-Cold War Era (2005) of Wong Foon Lai ... was mentioned to relations between China and ASEAN with Japan, but mainly in the field of political and non-traditional security.

Through understanding the situation in the country and study abroad-political relations diplomatic, security of ASEAN with China and Japan both at home and abroad can draw some remarks follows:

First, in the country, the number of studies on the development of socio-economic, policy and external relations of ASEAN, China, Japan as well as the relations between ASEAN and China to Japan are plentiful in content and diversified in approach. It is easy to see that the author's research in the country focused on some specific areas of cooperation such as economics, science and technology, education and training. The relations in the field of political - diplomatic, security between the three partners have not been studied comprehensively and systematically. For security issues, the study focuses on the field of non-traditional security.

3.4.2. Những cơ hội

– Sự bổ sung lẫn nhau giữa các nền kinh tế là động lực thúc đẩy quá trình hợp tác ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản ngày càng sâu sắc cũng như phụ thuộc vào nhau nhiều hơn. Lợi ích đan cài giữa các chủ thể trên là sợi dây ràng buộc khó tách rời trong bối cảnh sự hội nhập và toàn cầu hóa diễn ra mạnh mẽ. Hơn nữa, Trung Quốc và Nhật Bản hiện là những đối tác thương mại và đầu tư hàng đầu của ASEAN cũng như từng quốc gia thành viên của Hiệp hội. Chính vì vậy, duy trì và phát triển mối quan hệ này được xem là chính sách ưu tiên của ASEAN, Trung Quốc và Nhật Bản trong thời gian tới.

– ASEAN, Trung Quốc và Nhật Bản vẫn tiếp tục chứng tỏ là những thực thể quan trọng trong đời sống chính trị khu vực và quốc tế.

– Sự can dự của các cường quốc như Ấn Độ, Nga, nhất là Mỹ đối với khu vực Đông Nam Á đã làm “gia tăng ảnh hưởng địa chính trị của ASEAN”, thúc đẩy cuộc chạy đua cạnh tranh chiến lược giữa các nước lớn.

– Những vấn đề an ninh, bao gồm cả an ninh truyền thống và phi truyền thống dù là vấn đề không mới, nhưng tiếp tục là những thách thức nổi cộm và cũng vô cùng nhạy cảm đối với khu vực và toàn cầu.

Nói tóm lại, quan hệ chính trị - ngoại giao, an ninh của ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản chứa đựng trong nó bao hàm cả những thách thức lẫn cơ hội mới. Những thách thức và cơ hội nói trên có thể sẽ trở nên xấu đi hoặc tốt đẹp, tùy thuộc vào nhận thức và thực tiễn hợp tác của họ. Để trở nên tốt đẹp, ba thực thể này phải nỗ lực cùng nhau và hợp tác thực chất, phát huy nhân tố thuận lợi để có thể hóa giải những thách thức nhằm thúc đẩy quan hệ giữa họ với nhau trong chặng đường phía trước. Trước mắt, những tồn đọng bất thuận, nghịch chiều đang cản trở mối quan hệ của ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản cần phải được nhìn nhận nghiêm túc, với thái độ cầu thị và giải quyết dứt điểm. Đồng thời, cả ba thực thể này cần tiếp tục mở rộng hợp tác, thúc đẩy sự hội nhập kinh tế đi vào chiều sâu nhằm tạo ra sự ràng buộc và phụ thuộc lẫn nhau hơn nữa. Đây chính là chìa khóa giải mã những thách thức, nhất là trong lĩnh vực an ninh của ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản.

KẾT LUẬN

1. Sau Chiến tranh lạnh, trong bối cảnh môi trường quốc tế và khu vực có những thay đổi nhanh chóng, ASEAN, Trung Quốc và Nhật Bản có sự điều chỉnh chính sách, trong đó đều coi trọng khu vực châu Á- Thái Bình Dương. Nằm trong chuỗi mạch đó, Trung Quốc và Nhật Bản đã nhận thức được tầm quan trọng của ASEAN như là những đối tác cần phải củng cố trước khi gây dựng và xác lập quyền lực ảnh hưởng ở một phạm vi rộng hơn, cao hơn và cũng phức tạp hơn: tầm mức toàn cầu. Trong khi đó, ASEAN là một tổ chức bao gồm những quốc gia vừa và nhỏ, với những cơ chế còn khá lỏng lẻo sẽ rất dễ bị tổn thương do quá trình cạnh tranh và tương tác quyền lực giữa các nước lớn, khi sự bảo đảm an ninh dưới danh nghĩa “chiếc ô” của trật tự hai cực Yalta không còn nữa. Đối diện với hai cường quốc láng giềng hùng mạnh trên, ASEAN khó có thể chối bỏ mối quan hệ với họ, thậm chí đó sẽ là phương án mạo hiểm, thiếu khả thi nếu đặt trong tính toán nhằm bảo vệ sự an toàn của Hiệp hội. Với cách tiếp cận khác, bằng cách thực hiện chính sách uyển chuyển, mở rộng quan hệ với bên ngoài dựa trên các nguyên tắc của Hiệp hội như Tuyên bố Bangkok, TAC, Tuyên bố Bali II... ASEAN có thể lôi kéo Trung Quốc và Nhật Bản vào các cơ chế đa phương do mình kiến tạo, đồng thời thông qua đó mà củng cố quan hệ song phương với họ.

2. Trải qua 20 năm phát triển, quan hệ chính trị, an ninh giữa ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản đã đạt được những thành tựu đáng ghi nhận. ASEAN với hai đối tác trên đã tạo ra những khuôn khổ quan hệ đa dạng, toàn diện làm nền tảng pháp lý vững chắc để mở rộng hợp tác ra các lĩnh vực, trong đó bao gồm lĩnh vực an ninh nhạy cảm nhất. Quan hệ giữa ASEAN với hai đối tác trên được mở rộng ra ở cả hai cấp độ song phương lẫn đa phương mà trước đó chưa từng có. Kết quả là, vào những năm đầu của thiên kỉ mới, Trung Quốc và Nhật Bản đều đã trở thành đối tác chiến lược và toàn diện của ASEAN. Trong quan hệ ASEAN – Trung Quốc, ASEAN- Nhật Bản, quan hệ kinh tế, chính trị phát triển nhanh so với quan hệ an ninh. Trong qua hệ an ninh, hợp tác giữa họ trong cơ chế song

The works of Le Van My compile and editors as Republic of China's diplomacy in the new international context (2007), Foreign Affairs of the People's Republic of China in the first twenty twenty-first century (2011), foreign policy of Japan after the Cold War period (2000) by Ngo Xuan Binh, Japan and external strategy 2020 (2010) of Nguyen Phuong Hong ... helped author the thesis overview situation, in which the diplomatic field of China and Japan, as a basis for conducting research their relationship with ASEAN.

2.1.2. Group work on bilateral relations ASEAN - China, ASEAN - Japan

The works Relations Japan - ASEAN and the ODA policy (1999) by Ngo Xuan Binh eds, The Southeast Asia and East Asia in theory Fukuda 2008 (2008) of Nguyen Cong Khanh, Nguyen Thi Thuy Dung, The ASEAN dialogue partners - China (2007) by Vu Duong Huan, The relationship of China - ASEAN - Japan in the new context and its impact on Vietnam (2007) by Van Ha Vu editors, The relationship of ASEAN - China in the post-cold War era: Progress and Prospects (2010) by Nguyen Thu My ... reflects ASEAN relations with China and Japan in the field, however, the issue of political relation, security is still very preliminary.

2.1.3. Group research of ASEAN relations - China, ASEAN - Japan in multilateral frameworks

The cooperation works ASEAN +3 the process of development achievements and prospects (2008) , Some basic problems cooperation of ASEAN + 3 (2008) by Nguyen Thu My editor, Japan 's view of inter- East Asia in the context of globalization and economic integration (2007) by Tran Quang Minh editors , multilateral Cooperation ASEAN + 3 : problems and Prospects (2008) by Hoang Khac Nam mentioned in the process relationship of the three entities in the cooperative mechanisms such as ASEAN +3 , East Asia Cooperation , ARF ... However, according to assess of the researchers , the main achievement of the cooperation ASEAN + 3 as well as ASEAN + 1 (with China , Japan) is still economic , political . The issue of security cooperation is also the author of the study, but

Vietnam is not only a member of the National Association but also an important partner of China and Japan in the area. Promoting their role in ASEAN and utilize the surrounding stable environment, as well as promptly make appropriate policy decisions to address the challenges arising from this relationship is of interest of the Party and State. However, despite such important but currently in Vietnam, researchers focused only on the relationship between economic sectors ASEAN with China and Japan, and political aspects, investment security is not properly. The study, to clarify the development of political relations and security between ASEAN and regional powers, interpreting the impact factor, and one's evaluation of the successes, limitations of the relationship relations also contributed on clearly identified and more fully not only the process but also relations experience as well as its impact on the regional situation. With scientific significance and practical significance as above, I've selected issues "Political relations - diplomatic, security of ASEAN with China and Japan (1991 - 2010)" as the subject Ph.D. use majored in world History.

2. History research issues

2.1. Research situation of scientific issues in the country

2.1.1. The research works separately on each side

a. The study of ASEAN

Works like Southeast Asia en route development (1993) by Pham Nguyen Long chief author, Towards an ASEAN of peace, stability and sustainable development (2001) of Nguyen Duy Quy, Links ASEAN in the first decade XXI century (2006) by Pham Duc Thanh chief author, the political and economic problems in Southeast Asia in early decades of the twenty-first century (2006) by Tran Khanh chief author, The Role of Vietnam in ASEAN (2007) of Vietnam News Agency ... the whole point of the project is focused on elucidate comprehensively the process of formation and development of the ASEAN through the way of history.

b. The research works on China and Japan

phương hay các cơ chế đa phương chủ yếu thiên về lĩnh vực an ninh phi truyền thống. Điều này đang nói lên một thực tế, rằng vấn đề nổi cộm của lĩnh vực an ninh phi truyền thống nhưng đồng thời phản ánh sự nhạy cảm, còn nhiều khúc mắc trở ngại đối với an ninh truyền thống. Vấn đề đó đang đặt ra những câu hỏi hóc búa cần có những lời giải đúng, phù hợp với lợi ích các bên và khu vực, nếu muốn thực tâm tiến xa hơn về phía trước. So với các bên đối thoại khác, trong đó có Nhật Bản, quan hệ ASEAN- Trung Quốc phát triển nhanh chóng sau khi Chiến tranh lạnh kết thúc. Điều này có thể lý giải từ bởi lý do chủ quan và khách quan, đó là thế và lực của Trung Quốc không ngừng gia tăng, trong khi vai trò của Nhật Bản và Mỹ có dấu hiệu suy giảm rõ rệt. Sự trỗi dậy mạnh mẽ của Trung Quốc đã tạo ra sự dịch chuyển lớn trong khu vực. Đây cũng là đặc điểm lớn nhất trong quan hệ quốc tế châu Á- Thái Bình Dương nói chung và Đông Nam Á nói riêng.

3. Quan hệ chính trị, an ninh giữa ASEAN với Trung Quốc và Nhật Bản là mối quan hệ quan trọng trong quá trình phát triển của nhau, nhất là với ASEAN. Đồng thời đây là ba thực thể chủ chốt trong quan hệ quốc tế của khu vực Đông Á. Do vậy, ảnh hưởng của mối quan hệ này đối với sự phát triển của từng thực thể cũng như khu vực là hết sức rõ rệt theo hai chiều nghịch, thuận. Tuy nhiên, dưới cái nhìn so sánh, tác động tích cực vẫn chiếm ưu thế và là nhân tố cơ bản đã góp phần quyết định vào việc xây dựng một khu vực hòa bình, ổn định ngày càng gắn kết dựa trên những điểm tương đồng về văn hóa, lịch sử, trong đó quan trọng hơn vẫn là mức độ gắn kết, hội nhập ngày càng sâu rộng của các quốc gia thành viên, với vai trò trụ cột là ASEAN, Trung Quốc và Nhật Bản. Tuy nhiên, do những hạn chế như đã phân tích trong quan hệ giữa ASEAN với hai đối tác này đã có những tác động trái chiều, thậm chí có khi trở thành lực cản trong quan hệ giữa chính họ và khu vực thông qua các cơ chế hợp tác đa phương mà họ nắm giữ.

4. Với vị trí địa chiến lược quan trọng cùng với một tổ chức ASEAN phát triển năng động, có vị thế ngày càng tăng, Đông Nam Á hiện đang thu hút sự quan tâm của các nước lớn trong và ngoài khu

vực. Trên cơ sở đó, ASEAN đã lôi kéo hầu hết các cường quốc, trong đó bao gồm cả Trung Quốc và Nhật Bản tham gia vào các cơ chế đa phương do mình kiến tạo và nắm giữ vị trí chèo lái. Một cấu trúc an ninh mới của khu vực đang định hình gắn liền với vai trò trung tâm của ASEAN. Những cơ hội mới tiếp tục là nhân tố thuận lợi để ASEAN phát huy vị thế hiện nay cũng như trong mối quan hệ với Trung Quốc và Nhật Bản. Tuy nhiên, ASEAN đang đứng trước những thách thức đến từ bên trong lẫn bên ngoài, có ảnh hưởng rất lớn đến quan hệ của tổ chức này đối với các đối tác khác, nhất là hai cường quốc khu vực Trung Quốc và Nhật Bản. Vấn đề đặt ra cho ASEAN, Trung Quốc và Nhật Bản là tìm kiếm những biện pháp hữu hiệu để hóa giải những mặt tiêu cực, đưa đến sự đồng thuận và củng cố lòng tin lẫn nhau nhằm hướng đến mối quan hệ chính trị, an ninh hòa bình, bền vững trong những thập niên tới.

5. Là một thành viên của ASEAN, đồng thời cũng giống như Hiệp hội, Việt Nam đang đứng trước cuộc cạnh tranh chiến lược của các nước lớn, bao gồm cả thách thức lẫn cơ hội. Vấn đề đặt ra cho Việt Nam là không ngừng củng cố nội lực, tham gia tích cực vào các cơ chế hợp tác khu vực, đặc biệt là cùng chung sức với các thành viên Hiệp hội xây dựng thành công Cộng đồng ASEAN vào năm 2015. Bởi lẽ, nằm trong “vỏ bọc” của Cộng đồng ASEAN, vị thế của Việt Nam sẽ tiếp tục cải thiện trên các diễn đàn khu vực và quốc tế. Đồng thời, thông qua Cộng đồng ASEAN, cho phép Việt Nam hạn chế được phần nào sức ép an ninh từ bên ngoài và chắc chắn những phản ứng của Việt Nam sẽ có hiệu quả hơn trước những vấn đề gai góc, mà Biển Đông là một ví dụ.

INTRODUCTION

1. Reasons for choosing the topic

Ending of the Cold War has opened up a huge space for development and peace for all nations in particular and each general area. However, the world is potentially unstable and unpredictable factors specified. These global issues continue to arise and complicated fluctuation are serious challenges require the cooperation of the countries to work together to solve. In Southeast Asia, beside the general advantages, the face of politics, security are full of contradictions that originate from traditional as well as non-traditional and the strategic competition among major countries, including the most thorny matter is East Sea dispute. With its importance, The Southeast Asia has become a geostrategic space and geopolitics in the sensitive category in Asia - Pacific. At the same time, after the Cold War, this area is which the overlap and powerful interaction between the huge countries are complicated, with the state competition happens desperately, while reconciling of the interests and power between them are also unstable.

In this context, the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN), China and Japan are aware of the peaceful environment is the demand as well as the conditions for the development of each country. Moreover, the economic cooperation between China and ASEAN with Japan have rapid development after the Cold War, but will be unsustainable without political relations and security to solve the challenging issues immediately in relation between these countries. At the same time, here are the three major political forces of the region, so this relationship has a profound influence international relations in the region, which basically has contributed greatly to the stability development in Southeast Asia, creating momentum and promoting the process of cooperation for peace and development of East Asia and Asia - Pacific.